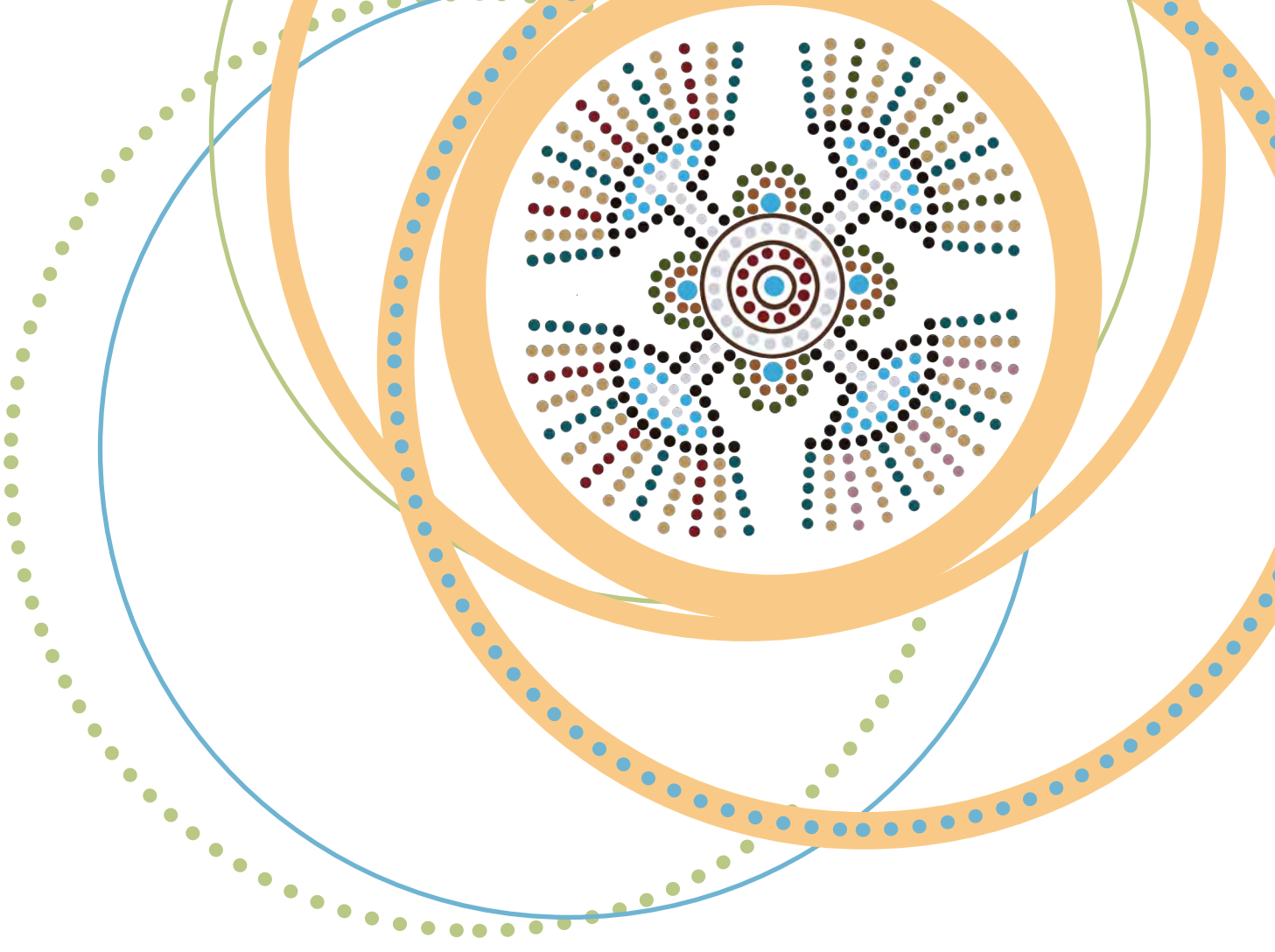

Андрій Андрейканіч

MARKO МЕГЕДИНЮК
MEGEDUNJUK

УДК 769.9
ББК 85. 80/82
А 65

Андрейканіч А.І.
А 65 Марко Мегединюк: Альбом. – Косів: Писаний Камінь, 2017. – 44 с.; іл.
ISBN 966-5467-23-4

Альбом «Марко Мегединюк» знайомить із творчістю одного з найталановитіших артистів різьби на теренах Гуцульщини, талант якого зростав, мужнів та виокремився на Галичині в кінці XIX – початку XX ст.

Видання рекомендоване фахівцям-художникам декоративно-прикладного мистецтва, мистецтвознавцям, педагогам та студентам мистецьких навчальних закладів, усіх, хто цікавиться питаннями історії народного мистецтва Гуцульщини.

УДК 769.9
ББК 85. 80/82

Автор
Андрейканіч Андрій Іванович
Дизайн та верстка
Андрейканіч А.І.
Коректор
Козар Л. С.

ISBN 966-5467-23-4

©Андрейканіч А.І., 2017

Історія життя кожної людини є унікальною та неповторною, адже саме історія опирається на числа, факти, особистостості, які зустрічаються впродовж всього шляху. І, як відомо, чим яскравіша постать — тим колоритніша розповідь.

Всі сірі та буденнні розповіді відпливають у забуття, залишаються найбільш цікаві, цінні, які через призму часу та бачення людей доходять до наступних поколінь, часто, в деякій мірі, «спотворені» та узагальнені.

Незабаром виповниться 105 років з дня смерті одного з найталановитіших артистів різьби на теренах Гуцульщини — Марка Магединюка, що здобув собі широку славу не тільки в краю, але й за кордоном.

Марко Мегединюк — майстер гуцульського модерну, творчість якого, на превеликий жаль, на сьогоднішній день є неоціненою та малодослідженою. Лише невелика кількість витворів мистецтва, що збереглися до нашого дня й знаходяться в різних музейних збірках, свідчать про великий мистецький талант та артистичні здібності цієї особистості. Його твори вирізняються з-поміж робіт сотень майстрів, що творили на Гуцульщині з кінця XIX ст. по теперішній час, вражають своєю досконалістю, відчуттям форми, орнаментальними мотивами, технікою виконання.

Марко Мегединюк. Світлина.
Початок XX ст.

Якщо, колись Юрко Шкрібляк годував себе й сім'ю своїми руками й тим, що вироблялось у домашньому господарстві, то його сини вже стали професійними ремісниками, котрі працювали на ринок. Між ними, як виробниками, — з одного боку, й покупцями, — з другого, виникають «проміжні ланки» — посередники, скупщики й перекупщики, кооперативщики, торговці, у кишенях яких осідала вагома частина прибутку. Це поставило свій відбиток не тільки на організацію праці й побутовий уклад народних майстрів, а й на їх психологію, на моральну атмосферу гуцульського села.

«...Раз селянин стає товарним виробником (а ними стали вже всі селяни), то «моральність» його неминуче вже «грунтуватиметься на карбованці», і не винуватити його за це доводиться, бо самі умови життя примушують ловити цього карбованця усякими торговельними хитрощами».

Скуповувати й перепродувати роботи різьбярів стало досить прибутковою справою. «Гуцульська промислова спілка», що виникла в Коломиї 1888

року, «Гуцульське мистецтво», «Спілка кустарів», «Гуцульська різьба», а також «Достава» і «Союзний Базар» — організації, які діяли у Львові на початку XX ст., мали на меті сприяти домашньому промислові селян, постачати їх сировиною і збувати їхню продукцію. Насправді ж «ділки» й «комерсанти», які верховодили в цих «спілках», мали корисливу мету. «Меценатство» не лише не заважало, а й допомагало їм експлуатувати народні таланти й наживатися за їх рахунок. Закони жорстокої конкуренції, що панували в їхньому середовищі, наче метастази, пускали коріння у верстви гуцульських майстрів, спотворюючи їхню психіку й характери, товариські й навіть сімейні стосунки.

Але, навіть ці далекі від народної моралі звичаї не могли значною мірою вплинути на розвиток народного мистецтва. Власне тому Етнографічна виставка в Коломиї, що відбулася 15-30 вересня 1880 році, за задумом її організаторів, повинна була не тільки популяризувати народні вироби регіону, закуповуючи їх у місцевих жителів і продаючи на спеціально організованому базарі, а й водночас постачати майстрам зразки нових орнаментів та проектів виробів. Хоча не всім членам оргкомітету ця ідея сподобалася. Зокрема, як писав М. Туркавський, «пани Ясінський і Пшибиславський запротестували, бо вважали, що таким чином гуцульські вироби втратять свою оригінальність і форму». Але процес, що почався, було не зупинити. Вбачаючи в цьому досить велику вигоду, В. Шухевич створює бренд під назвою «Шкрібляки» і, як справжній менеджер, рекламує його всюди, маючи доступ до організації крайових етнографічних та промислових виставок, що проводились на території краю. В архіві мистецтвознавця Олексія Соломченка знаходяться проекти виробів професійних митців у так званому «гуцульському стилі», за якими різьбярі-ремісники Шкрібляки створили «свої» вироби. Тому стає зрозумілим читаючи вступну статтю Р.В. Захарчук-Чугай до альбому «Родина Шкрібляків», в якій вона пише: «При вивченні 70 творів, що дійшли до нашого часу привертає увагу дуже важливий фактор: у жодному з них немає повторення орнаментального і композиційного рішення; усі вони вражають новаторством, надзвичайно високим рівнем виконання. Тож, недаремно Василя Шкрібляка називають найкращим майстром після батька».

Марко Мегединюк. Світлина.
Кінець XIX ст.

Петро Мегединюк. Світлина.
Початок XX ст.

Найбільш повна біографічна довідка, зі слів самого майстра, — Марка Мегединюка описана етнографом і дослідником Гуцульщини XIX — початку XX ст. Володимиром Шухевичем у праці «Гуцульщина». Хоча при цьому виникають великі сумніви з приводу такої зустрічі тому, що досить важливі дані — рік народження та написання прізвища у праці написані неправильно. В чому ж причина? Маючи досить добрі організаторські здібності та підприємницьку «жилку», дослідникові вдалося організувати коло помічників,так званих кореспондентів, — громадських діячів, вчителів, письменників, майстрів, священиків, які проживали в цьому краї і займалися зібранням фольклорно-етнографічного матеріалу, що й був використаний для написання монографії «Гуцульщина». Тому, найбільш ймовірно, що цей опис був поданий одним із помічників і опрацьований вже В. Шухевичем. Безперечно, автор «Гуцульщини» виконав досить важливу роботу, але найбільша його заслуга в цьому дослідженні — це, перш за все, як автора-упорядника цих матеріалів та організації видання цієї праці.

Народився Марко Мегединюк весною 1840 року в мальовничому гуцульському селі Річка, тепер Косівського району Івано-Франківської області в багатодітній родині. Батько був родом з Річки, а мати — з сусіднього села Брустурів. «Нас було семеро братів: Федір, я (Марко), Гаврило, Іван, Микола, Юра і Петро», — згадував Марко. Оскільки він був майже найстаршим серед семи дітей, тому допомагав матері доглядати своїх братів. У вільний від роботи час, з великим захопленням робив топірці та конструював млини на потічках. У зв'язку з тим, що постійно порався по господарству, грамоту опанував самотужки. З 8 років аж до парубочих літ робив топірці для дітей, які успішно продавав на всю Гуцульщину. Майстерності художньої обробки виробів з металу хлопець навчився у відомого на той час мосяжника з Брустурів — Никора Дутчака.

Річка. Світлина. Початок XX ст.
Фотограф Н. Околович.

Франц Хогенберг. Вид Перемишля в I пол. XVII ст.
з атласу Георга Брауна. Офорт. 1617 р.

Уникнувши служби у війську, через постійні конфлікти з батьком у 27 років Марко одружується та йде жити до дружини. Але й тут не було життя. «Зароблені гроші тесть пропивав. Марко був змушений покинути родину і шукати роботу для заробітку спочатку у Перемишлі, а звідти — на Кальварію до Саноку, потім — до Ужгорода та Сигіту, а звідти, перейшовши Чорногірський хребет, повернувся назад додому в село. Трохи відпочивши, організував людей, що робили ложки з ялівцю, загрузив товар на підводу та й пішов до Чернівців, а звідти — перебрався до Угорщини. Після вдалої поїздки, ще три рази возив ложки до Угорщини, останній раз — в 1877 році. Складна ситуація, що склалася в родині змусила піти майстра на заробітки до Росії, спочатку — у Проскурів (тепер Хмельницький), а звідти — до Одеси, де тяжко працював на залізній дорозі, але недовго — протягом чотирьох місяців. Після цього майстер продовжує займатися тільки різьбленням та мосяжництвом: виготовляє палиці, топірці, келихи, перстені, скриньки, тарелі, цимбали, меблі.

Марко Мегединюк побував у багатьох європейських містах тому, за свідченням сучасників, добре володів кількома мовами. У 1898 році він разом з кардиналом, митрополитом Української греко-католицької церкви Сильвестром Сембратовичем їздив до Риму на святкування ювілею 20-ліття понтифікату папи Лева XIII. У Ватикані митець власноручно вручив Папі свою скриньку, орнаментовану гармонійно підібраними пацьорками. За ініціативою чеського етнографа Франтішека Ржегоржа разом з групою галицьких і буковинських українців відвідав етнографічну виставку в Празі 1895 року.

Джованні Баттіста Піранезі.
Площа св. Петра в Римі. Офорт. 1746-1748 рр.

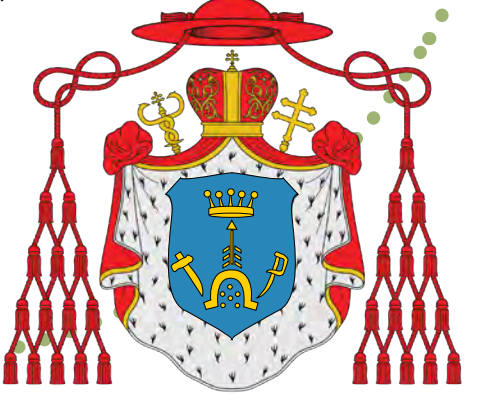

Іван Труш. Портрет кардинала Сильвестра Сембратовича. 1899 р. Художньо-меморіальний музей І.Труша. Львів.

Філіп Алексіс де Ласло. Портрет папи Лева XIII. На Паризькій Всесвітній виставці 1900 року, відзначений великою золотою медаллю.

Під враженнями архітектури Праги, особливо готичного костьолу Божої Матері перед Тином, Марко Мегединюк створив хрест зі сливового дерева, багатоінкрустований різнобарвними пацьорками, рогом, кісткою, мосяжними дротиками, який нагадував одну з веж Тинського храму. Приставши на пропозицію В. Шухевича, саме цей хрест у 1898 році до 50-літнього ювілею правління цісаря Франца Йосифа Марко надіслав в подарунок до Відня імператорові, за що цісарська канцелярія прислала майстрові 30 дукатів у золоті. Наразі місце знаходження хреста невідоме.

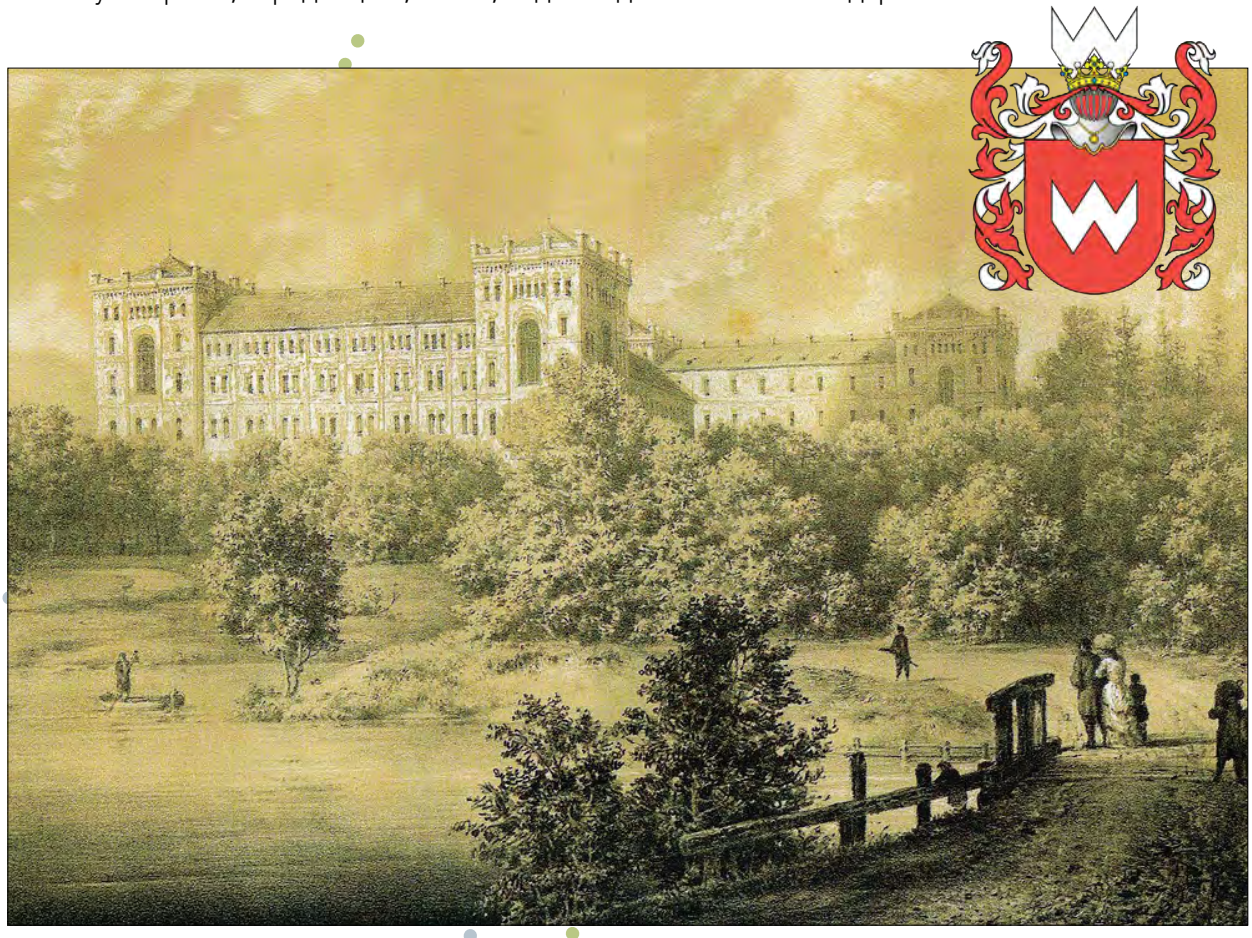
Хрест. Столярна конструкція, інкрустація деревом, бісером, жировка металом. Місце знаходження невідоме. 1898 р.

Прага. Світлина кінця XIX століття.

Протягом кількох років на межі століть М. Мегединюк працював у притулку фундації графа Скарбека у Закладі. Загалом, Заклад налічував 400 сиріт (250 хлопців та 150 дівчат) та 60 пристарілих. Чимало уваги у Закладі приділялося освіті молоді, тому в ньому була створена Крайова школа ремесел. Хлопці здобували робітничі професії: ковалів, слюсарів, бляхарів, майстрів столярної справи, бондарів, стельмахів, сідлярів, а дівчата отримували професії у сфері обслуговування за спеціальностями: куховарство, городництво, шиття, ведення домашнього господарства.

Наполеон Орда. Палац Станіслава Скарбека.
Дроговижі. Літографія. XIX ст.
Волинський краєзнавчий музей. Луцьк.

Навчання в доброчинному Закладі для сиріт і убогих графа Станіслава Скарбека в Дроговижу. Світлина. Архів NAC. 1934 р.

Працюючи в школі, Марко Мегединюк виготовляв предмети домашнього вжитку – дерев'яний декор для костьолу та декоративні прикраси для палацу. На прохання Палагеї – однієї з чотирьох дочок графа, відомої співачки, дипломантки музичної академії в Болоньї, активної діячки Червоного хреста Марко виконав напристільний хрест, багатоінкрустований пацьорками та металічними капслями на тонованому дереві. Згодом, цей хрест був подарований церкві св. Василія в Річці. Після смерті майстра на хресті був виконаний напис білими пацьорками «Товариство червоного хреста наспомин своїм жертводавцям 1914-1916». У 1885 році майстер був одним з ініціаторів відкриття в Річці хати-читальні.

Після Закладу, в якому він відпрацював більше як десять років, у 1911 році повертається на Гуцульщину й оселяється в с. Москалівка (тепер м. Косів) у помешканні адвоката. Згодом Мегединюк з цим адвокатом підписали контракт, згідно якого той повинен був утримувати Марка до смерті, а після чого отримував у власність всі роботи майстра, що були на той час у нього. Цього ж року Мегединюк був запрошений на посаду вчителя різьби по дереву до заснованої ще в 1905 році на Буковині Вижницької школи різьбярства та металевої орнаментики, де на той час вже викладав Василь Девдюк – майбутній засновник Косівської школи різьблення та працював інструктором різьби по дереву та інкрустації Василь Шкрібляк. Помер знаменитий майстер у 1912 році й похований на Москалівському цвинтарі, де, згідно контракту, на могилі був встановлений кам'яний хрест з написом:

МАРКО
МЕГЕДИНЮК
артист різьбяр
з Річки
1840-1912

Марко Мегединюк розвинув, притаманний лише йому, спосіб оздоблення виробів з дерева – використання великої кількості інкрустації пацьорками, що вирізняє його з-поміж великої кількості різьбярів. Власне, він один до кінця життя використовув цю техніку разом з незначним поєднанням жировки металом, інкрустацією іншими матеріалами та різьбленням. Техніку виконання інкрустації пацьорками майстра описав Володимир Шухевич у своїй праці «Гуцульщина»: «Вироблений, вигладжений до чиста і виполїтерований предмет, дїлить Марко шашкірнею, або лїнїйкою на поля; у відповідних місцях тих піль робить він сердечником друлівника в дереві ямки величини пацьорки; після того набирає пацьорку загаданої барви на насмолену шпильку і впускає її у ямку; витягнувши шпильку, придавлює зелїзним макогонцем пацьорку, яка лишилась у ямцї, від чого пацьорка ускочить глїбоко у ямку, де її держить уже смола.

Роблячи друлівником ямку мусить Марко пильно дивитись, аби не зробив за велику або за глІбоку ямку, – аби ємка була проти пацьорки.

При втручуваню пацьорки макогоном лучає ся нераз, що пацьорка пукне, тоді треба її вибрати і нову класти; се все вимагає великої уваги і терпеливості, надто треба пильно бачити, аби не проміняти барву пацьорки, як шваля вічко шитя.

І Марко точить на власноручно зробленій токарні; він мало вирізує, жирує також не багато, за те окрашає цїлий предмет впусканєм барвних пацьорок; за мотиви служать йому передовсїм взори вишивань; се підносить незвичайну красу його виробів, які вражають дуже мило; вироби Марка значно дорозші від різьблених, а се тому, що сама техніка впусканя пацьорок вимагає значно більше уваги і часу».

Твори майстра відзначаються досконалістю обробкою дерева, ніжним колоритом і гармонійним поєднанням орнаментів з формою виробу.

Про значний доробок майстра та унікальність його робіт свідчить велика кількість нагород та участь у виставках:

1877 рік – Рільничо-промислова виставка у Львові.
1880 рік – Етнографічна виставка в Коломиї.
1887 рік – Рільничо-промислова виставка у Кракові.
1887 рік – друга Крайова етнографічна виставка у Тернополі.
1887 рік – виставка-ярмарок на Замковій горі у Львові.
1894 рік – Загальна крайова виставка у Львові.
1898 рік – виставка краєвого базару у Львові.
1904 рік – виставка гуцульських виробів, організована повітовою радою у Косові.
1905 рік – «Вистава української штуки і українського артистичного промислу».
1905 рік – виставляв роботи в Етнографічному музеї у Відні.
1909 рік – Перша Хліборобська виставка у Стрию.
1910-1911 роки – Всеросійська фабрично-заводська, художньо-промислова і сільськогосподарська виставки в Одесі.
1912 рік – виставки домашнього промислу в Коломиї.

Виставка 1880 р. повинна була популяризувати народні вироби регіону, закуповуючи їх у місцевих жителів і продаючи на спеціально організованому базарі, водночас постачати майстрам зразки нових орнаментів тощо. Однак не всім членам ця ідея сподобалася. Зокрема, як писав М. Туркавський, «пани Ясінський і Пшибиславський запротестували, бо вважали, що таким чином гуцульські вироби втратять свою оригінальність і форму. Це був перший вияв зацікавлення домашнім промислом, яким відтоді повинна була опікуватися спостережна влада».

У 1877 році на 15 моргах території парку Яблоновських була відкрита перша Крайова рільничо-промислова виставка, влаштована за ініціативою галицького господарського товариства під керівництвом графа Влодзімєжа Дзедушицького, завдяки активній співпраці з князем Леоном Сапєгою, Людвіком Вєжбіцьким та іншими громадськими діячами.

Каталог виставки налічував 1492 позиції, основна частина яких — вироби сільськогосподарського машинобудування, а також були широко представлені й вироби народних промислів. Виставка стала знаковою подією в історії галицької промисловості, яка призвела до можливих напрямків розвитку. Її наслідком було — заснування Крайового банку, Художньо-промислової школи, підйом рільництва та розвиток промислів.

У 1887 році на рільничо-промисловій виставці в Кракові Мегединюк демонстрував цимбали, прикрашені пацьорками і мідним дротом, за які отримав бронзову медаль. Цього ж року в липні, у міському парку Тернополя відбулась друга Крайова етнографічна виставка. Тут були представлені: знаряддя та обладнання, їжа й напої, одяг і взуття, предмети, пов'язані з народними обрядами та звичаями, вироби народного мистецтва. До організаційного комітету входили В. Федорович (голова), О. Барвінський, В. Боберський, Г. Федорович та ін. На відкриття виставки приїхав архікнязь Рудольф Габсбург, який високо оцінив культуру, побут і традиції українців.

Крайова рільничо-промислова виставка 1877 р. Група 31. Павільйон жіночої праці. Світлина. Львів.

Переглядаючи каталог етнографічного відділу «Виставки Краєвої у Львові» 1894 року, у розділі VII «Wyroby huculskie z drzewa i mosiadzu» написано, що на особливу увагу заслуговують два ножі, оздоблені Марком Мегединюком з Річки Косівського повіту, які експонувались на виставці під №76, 77, а також топірець під №22, орнаменти яких виконані в спосіб, що вирізняв майстра з-поміж інших, — інкрустація пацьорками. Для виконання цього топірця він витратив три місяці клопіткої праці. Збереглась світлина 1894 року, зроблена після виставки, де Марко Мегединюк сфотографований разом з Василем Шкрібляком та роботами, які були представлені на виставці. Про те, що Марко був одним з найкращих артистів різьби на Гуцульщині свідчить велика кількість відзнак, що прикрашають груди майстра. Спереду розміщені дипломи, якими організатори виставки відзначили роботи, представлені народними митцями на Краєвій виставі — найбільшому ярмарку в історії Королівства Галичини та Володимирії, що відбувався з 5 червня по 10 жовтня 1894 року на верхній терасі Стрийського парку у Львові.

Загальний вид Крайової виставки
у Львові. 1894 р.

Диплом, яким нагороджували переможців Загальної крайової виставки у Львові". 1894 р.

Бронзова нагородна медаль – україномовний варіант.
"Загальна вистава Краєва у Львові". 1894 р.
Створена за ескізом П. Стахевича.

Марко Мегединюк та Василь Шкрібляк зі своїми виробами після отримання нагород на "Загальній виставі Краєвій у Львові". 1894 р.

Листівка видана до відкриття виставки 1894 р.

П.Стахевич. Плакат “Загальна вистава Краєва у Львові”. 1894 р.

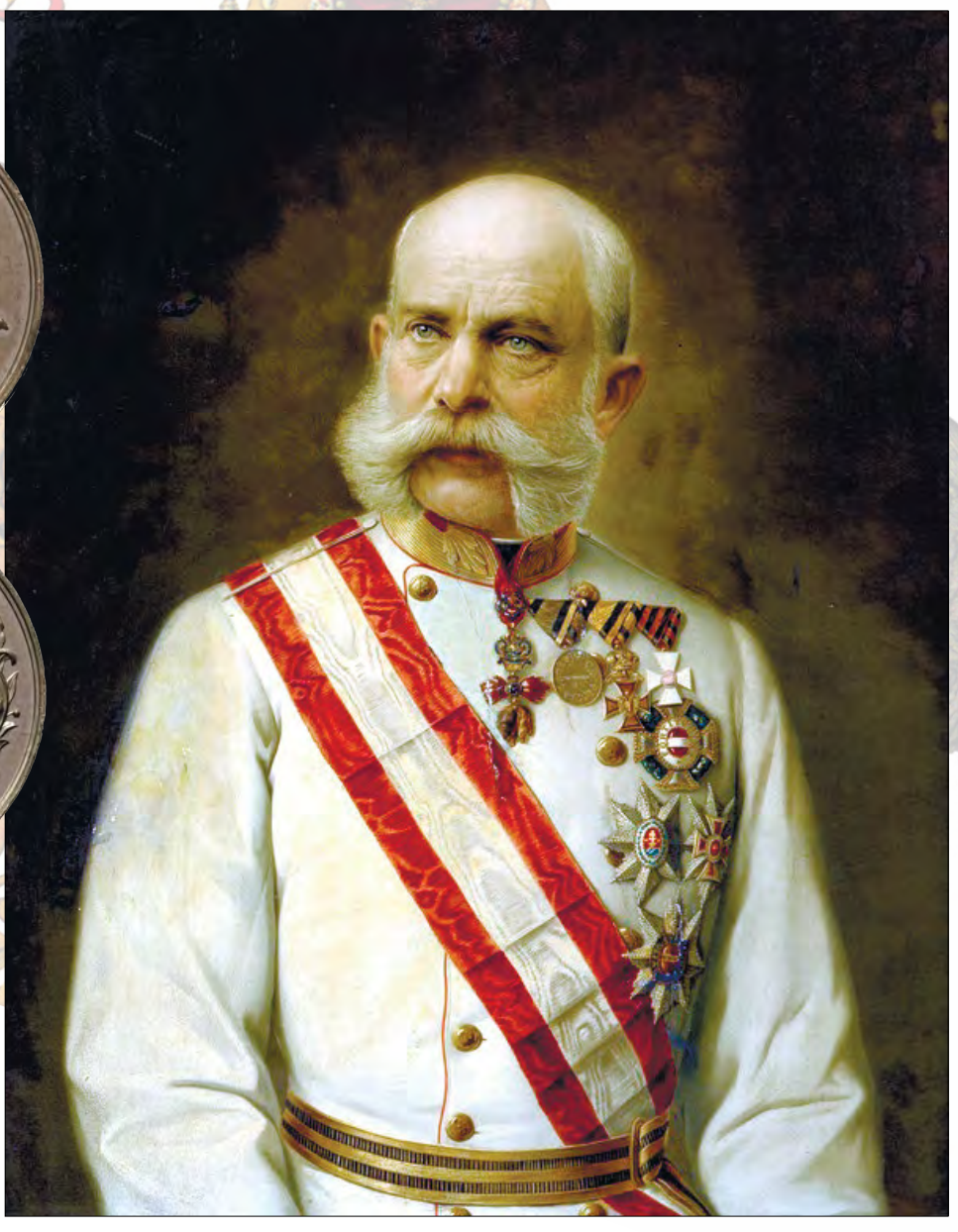

Один із варіантів пам’ятної медалі “Загальна вистава Краєва у Львові”. 1894 р.

А.Шіндлер. Пам'ятна медаль "Загальна вистава Краєва у Львові". 1894 р.

Невідомий художник. Портрет Кайзера Франца-Йосифа, близько 1910 р. Музей імператорських меблів. Відень.

У 1905 році Марко Мегединюк демонстрував свої твори на «Виставі української штуки і українського артистичного промислу» у Львові. Іван Труш у своїй статті «Вистава українських артистів», що була розгорнутою рецензією на першу всеукраїнську виставу, надруковану в журналі «Артистичний вісник» (Львів,1905, №2-3,4,5), охарактеризував творчість окремих митців, проаналізував деякі найбільш цікаві твори, дав оцінку експонованим зразкам народного мистецтва. В розділі «гуцульське сницарство» про роботу М. Мегединюка писав: «Зате кидалася в очі тареля, рідкої точності роботи і незвичайної краси в орнаментації. Береги тарелі виповнює простий, неінтересний орнамент, зате середина багата на мотиви: посередині стоїть двораменний хрест, окружений п'ятьма дрібними хрестами о раменах форми трикутника. Хрест стоїть на горбистому терені, зазначений тут в орнаментиці укісними шнурками кораликів; з обох боків хреста стоять стилізовані дерева. Репродукцію цієї тарелі дали ми в попередньому числі як артистичний додаток».

Таріль. Точіння. Інкрустація бісером, жировка металом. 1905 р. Місце знаходження невідоме.

З приводу цієї виставки у літературно-науковому віснику (Львів 1905 р., річник VIII, том XXIX) цікаву статтю «Перша вистава укр.штуки і промислу у Львові» написав польський художник Роман Братковський. Зокрема він пише: «Не знаю, чи багато дехто згодить ся на мій погляд, коли скажу, що вважаю старого Юру Шкрибляка, батька всїх трьох братів, за найлїпшого. його пушка, власність проф. Грушевського, се клейнотик смаку, міри і якоїсь дістінкції. Орнамент розложений скромно, без переладованя, з великою артистичною мірою; блискучок ужито дуже вміло, — все збуджує щирий подив, відки у прімітівного Гуцула взяло ся стілько артистичного смаку, який видно в кождій його дрібниці, чи то буде листва, чи пушка, чи мірка на муку.

Иньші, се наслідовники згаданих висше майстрів рильця. Треба виріжнити лише Марка Мегеденюка, що виставив гарний таріль, який звертає увагу зручним визисканєм верстов і полиску дерева як натурального орнаменту. По

за сим бачимо роботи Петра Мегеденюка, Василя Якібюка, Івана Семенюка, Гондурака, Дмитра Дутчака, Кароля Тарантюка і Ромаша Кутоша — всї дали дуже гарні вироби».

Перша Українська хліборобська виставка, яку організував місцевий Господарсько-молочарський союз відбулась у 1909 році в Стрию. Окрім досягнень у сільськогосподарській галузі на виставці були представлені експонати з Гуцульщини: ткацькі й килимарські вироби з Криворівні, Косова, Печеніжина, різьба по дереву й металу Шкріб'яків із Яворова, І.Семенюка — з Печеніжина, М. Мегединюка — з Річки, гуцульський одяг, модель гуцульської хати роботи О. Лучки з Уторопів. Експонувалися тут тканини, ґердани, церковні ікони, етнографічні фотографії з Покуття і Гуцульщини. Виставку широко коментувала преса. Нагороджували переможців три комісії: зокрема етнографічна, вручила 6 золотих, 9 срібних і 7 бронзових медалей. У газеті «Господар і промисловість» (ч.19, 20) від 20 жовтня 1909 року, що виходила в Стрию була видрукована стаття під назвою «Перша українська хліборобська виставка в Стрию», де було подано повні дані про участь у виставці майстрів художніх промислів Галичини. Серед нагороджених був старший брат Марка — Федір, який отримав бронзову медаль за різьблену чарку, туалетку і пояс.

Диплом, яким нагороджували переможців
"Першої хліборобської виставки в Стрию". 1909 р.

Бронзова нагородна медаль,
"Перша хліборобська виставка в Стрию". 1909 р.
Автор П. Терещук.

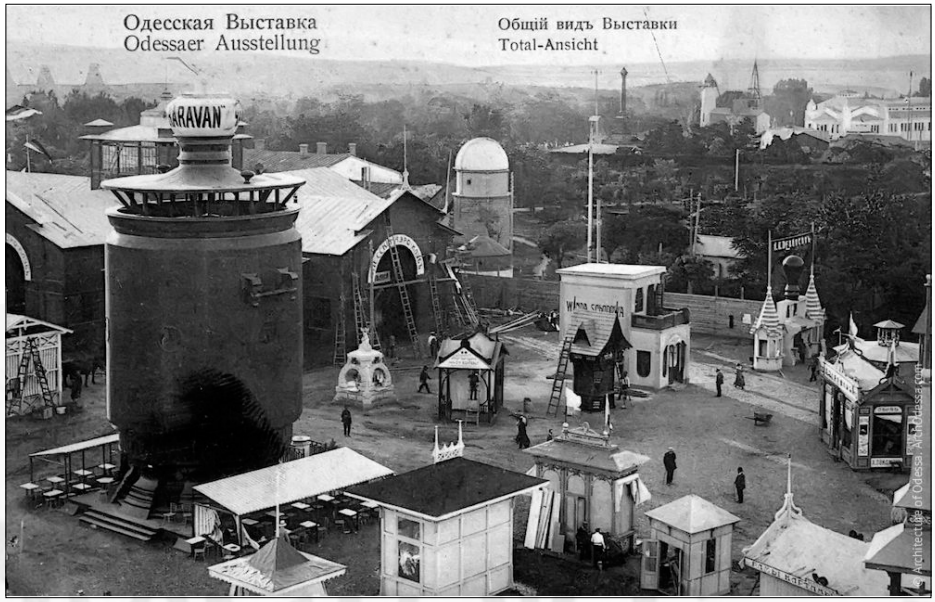
25 травня 1910 року в Одесі була святково відкрита Всеросійська фабрично-заводська, художньо-промислова і сільськогосподарська виставки в Олександрівському парку (зараз парк Т. Шевченко). Вона проходила протягом двох сезонів 1910-1911 років. Тут на 18 га території було споруджено понад 100 павільйонів, де представляли свою продукцію поряд з російськими учасниками 73 іноземні фірми-учасники з Австрії, Німеччини, Франції та Англії. У виставці взяли 26 різних спілок з Галичини: «Достава», «Народна гостинниця», «Труд» зі Львова, Спілка українського учительства з Коломиї, «Титан» з Відня, товариство «Просвіта», інститут для дівчат з Перемишля, товариство «Соколи» і «Січ». Серед гуцульських виробів народного мистецтва, що були представлені в експозиції австрійської імперії були й роботи Марка Мегединюка. Український письменник Денис Лукіянович в статті «Австрійська Україна на одеській виставі», що була надрукована у літературно-науковому тижневику «Неділя» (1911) пише про майстра: «...Послугується самими цятками, але не розсипає їх дрібно, або одною низкою, але накриває площину раз ґерданом, раз вишивкою. Він кольорист, а шукає тільки поважних красок і добуває їх з самих кораликів, які накладає густо, а все дає перевагу темним над ясними. Він і тла шукає темного».

Пам'ятні жетони та листівки із зображенням "Всеросійської фабрично-заводської, художньо-промислової. сільськогосподарської виставки"в Одесі. 1910-1911 рр.

Г. Пашков. Плакат "Художественно-промышленная выставка. Одесса 1910 г."

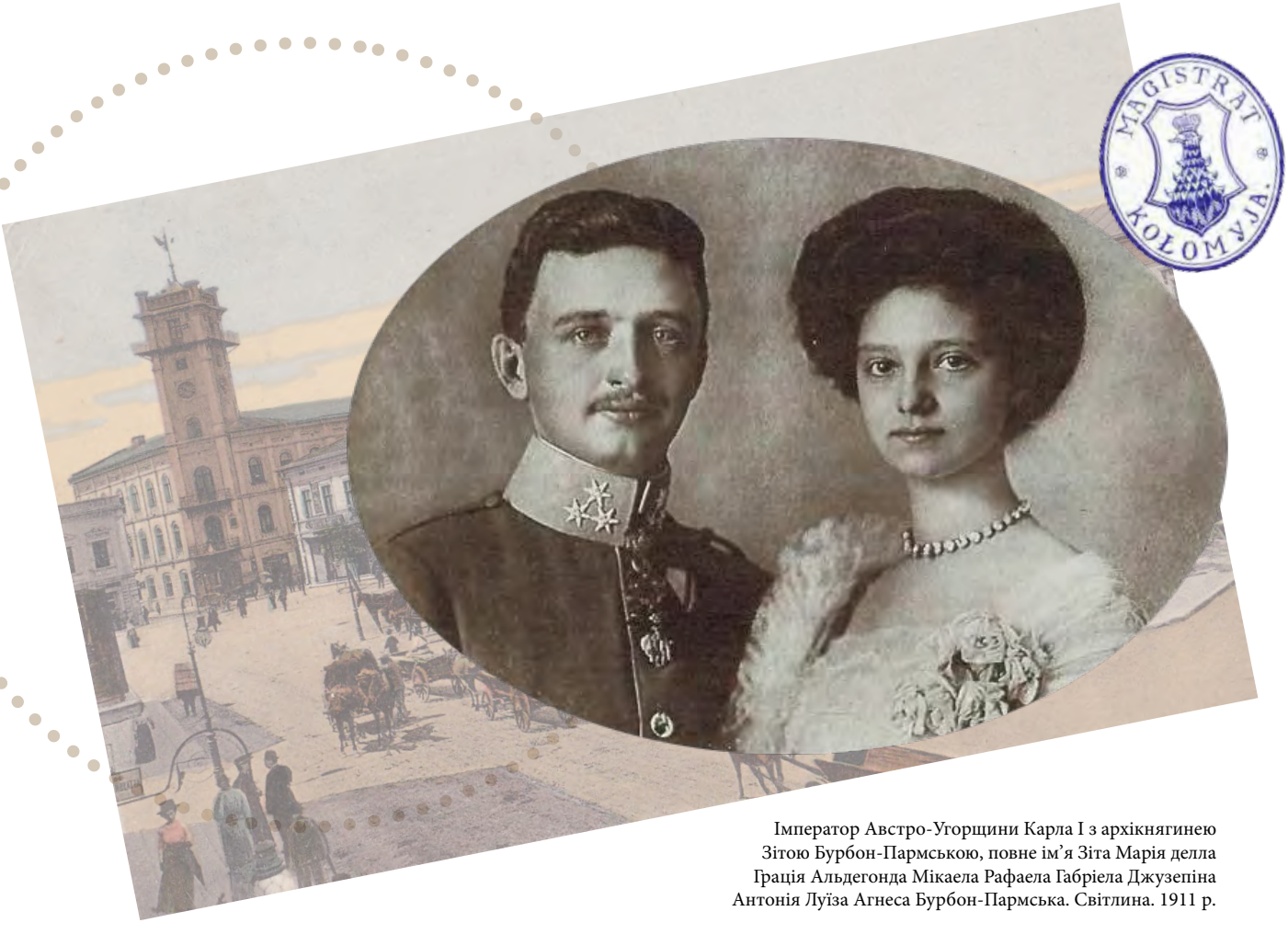

Афіша виставки домашнього промислу в Коломиї. 1912 р.

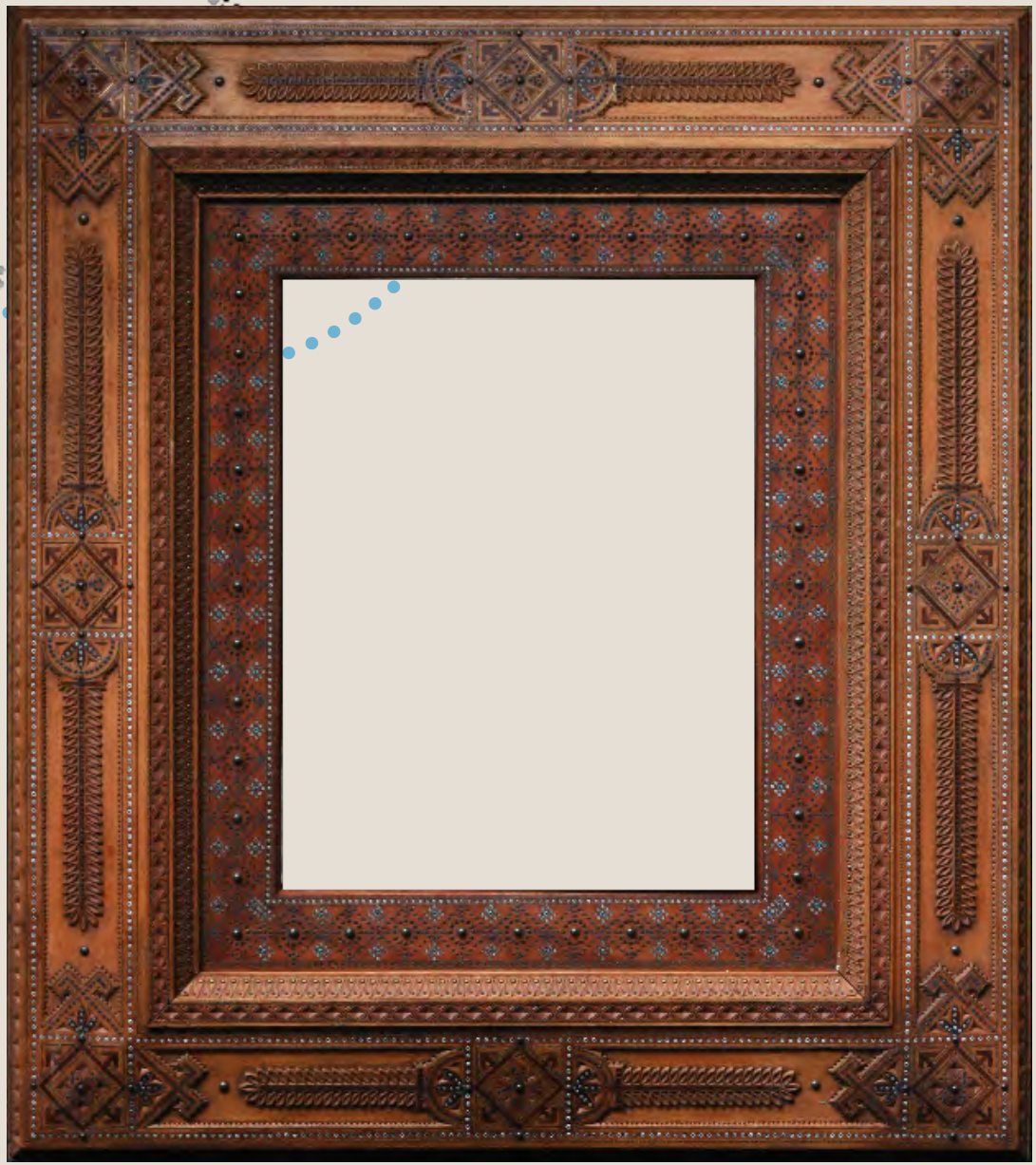
Влітку 1912 року в місті Коломиї під протекторатом архикнязя Карла Франца Йосифа й архикнягині Зіти, а також організаторами: д-ра Зиновія Левицького, д-ра Івана Ганкевича, проф. Теодора Примака, інж. Романа Дудинського і радника Івана Чернявського було проведено «Виставу домашнього промислу». Це була остання прижиттєва виставка, в якій взяв участь Марко Мегединюк. У кількох номерах провідного часопису Галичини «Неділя» за жовтень-падолист (листопад) 1912 року виходить стаття Д. Лукіяновича «Вистава домашнього промислу в Коломиї», де в другому розділі, що починається великою світлиною тарілки роботи Мегединюка, був присвячений гуцульській різьбі, в якому подається характеристика творчості кожного майстра, що брав участь у виставці. Про артиста різьби з Річки написано: «Незалежно від яворівської школи стояв старий майстер Марко Мегеденюк, який не дав нїчого нового, бо прислав звісні вже давнїйше; хрест, тарілку з хрестом і палицю. Марко має свій власний спосіб, він обходиться без різьби, без мосяжу і без інтарсії, а послугується самими цятками. Але не розсипає їх дрібно, або одною низкою, але накриває площину раз ґирданом, раз

Імператор Австро-Угорщини Карла I з архікнягинею Зітою Бурбон-Пармською, повне ім'я Зіта Марія делла Грація Альдегонда Мікаела Рафаела Габріела Джузепіна Антонія Луїза Агнеса Бурбон-Пармська. Світлина. 1911 р.

вишивкою. Він кольорист, а шукає тільки поважних красок і добуває їх з самих кораликів, які накладає густо, а все дає перевагу темним над ясними. Він і тла шукає темного. Навіть груша йому за ясна, отже він байцує дерево на чорно і на тім чорнім тлї виводить свої серіозні суворі взори. Уклад у його образах добрий, пластичний, техніка скінчена і він невеликим засобом средств викликує у нас гарне вражінє». В третьому розділі «Мосяжництво» цієї ж статті розміщена ще одна світлина роботи різьбяра — палиця.

Марко Мегединюк відіграв особливу роль в історії розвитку художньої різьби на Гуцульщині. Він розвив та довів до досконалості техніку інкрустації викладання кольоровим бісером, яка зустрічалася і в інших різьбярів — його сучасників. Кольорова гама бісеру в роботах майстра була досить великою, яку він вдало поєднував у своїх роботах з особливим художнім почуттям.

Рама. Столярна конструкція, плоска різьба, інкрустація деревом і бісером. XX ст. Музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України.

Барильце. Точіння. Інкрустація бісером, жировка металом. 1903 р. Музей Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ.

Цимбали двобічні. Столярна конструкція, інкрустація деревом, бісером, жировка металом. 1890 р. Музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України.

Нагородна медаль, “Рільничо-промислова виставка у Кракові”. 1887 р.

Скринька. Столярна конструкція,
інкрустація бісером, жировка металом. 1904 р.
Музей Косівського інституту прикладного та
декоративного мистецтва ЛНАМ.

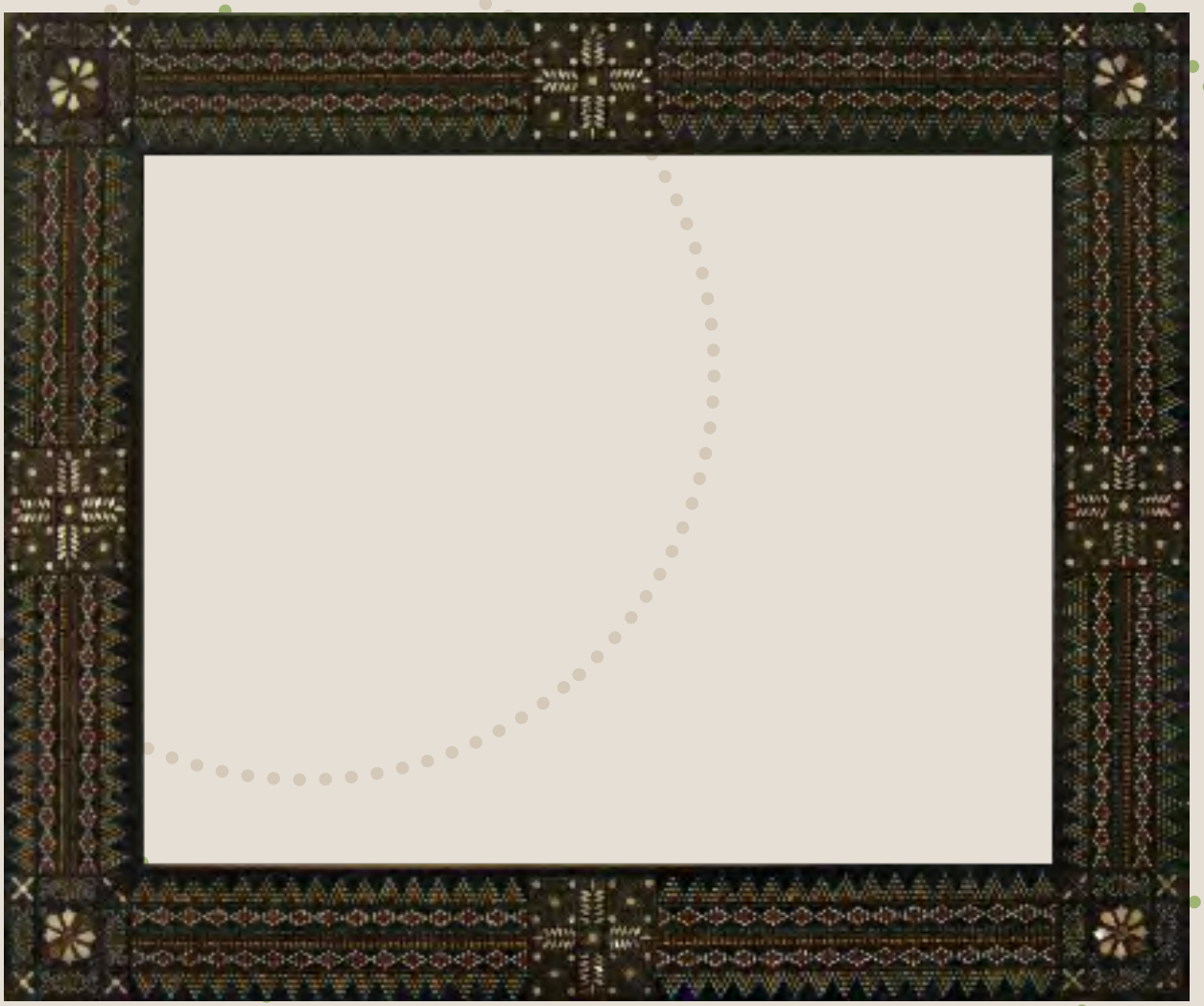

Рамка. Столярна конструкція,
інкрустація бісером, перламутром. 1912 р.
Чернівецький краєзнавчий музей.

Напристільний хрест.
Столярна конструкція, інкрустація бісером, жировка металом.
Початок XX ст.
Церква св. Василія, с. Річка,
Івано-Франківська обл.

Стіл. Столярна конструкція,
інкрустація бісером. 1905 р.
Чернівецький художній музей.

Могила Марка Мегединюка
в с. Москалівка.
(з 1934 року м. Косів).

Герб Австро-Угорської імперії 1867-1915 рр. Двоєдина імперія, очолена династією Габсбургів та утворена внаслідок компромісної угоди, укладеної між двома складовими її частинами – Австрією та Угорщиною – 1867 року. Проіснувала в Центральній Європі до розпаду в 1918 році наприкінці Першої світової війни.

Герб Ватикану, складається з двох ключів – золотого та срібного, один ключ від Раю, інший – від Землі. Потрійна корона – тіара, символізує Папу Римського, як найвищого пастора, вчителя, єпископа на планеті Земля. На кінці тіари – хрест, загальнохристиянський символ, який символізує розіп'ятого Ісуса Христа.

Герб Королівства Галичини і Лодомерії, 1804-1918 рр. Королівство Галичини та Володимирії з Великим князівством Краківським і князівствами Освенцима і Затору – коронний край, утворений на землях Королівства Русі (Галицько-Волинського князівства), складова частина Габсбурзької монархії, Австрійської імперії і Австро-Угорщини у 1772–1918 роках; об'єднувало українські етнічні землі (історичну Галичину), які почали називатися Східною Галичиною та землі Малопольщі (Західна Галичина).

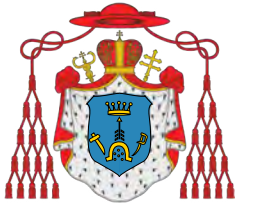

Герб папи Лева XIII (світське прізвище та ім'я – граф Вінченцо Джоакіно Печчі; 2 березня 1810 – 20 липня 1903). Папа Римський (з 1878) народився у Карпінето-Романо, з великою прихильністю ставився до Української Греко-Католицької Церкви. 1880 року було розроблено проект підвищення Галицької митрополії до рівня патріархату. У 1885 р. заснував Станіславівське єпископство, а в 1895 іменував кардиналом митрополита Галицького Сильвестра Сембратовича.

Герб міста Перемишля (пол. Przemyśl). Тепер місто є повітовим центром Підкарпатського воєводства. Після утворення єдиного Галицького князівства залишається важливий стратегічний та релігійний осередок. З 1434 по 1772 року був центром Перемишельської землі Руського воєводства. Найдавніший з великих центрів Галичини, історичний центр Перемишльщини.

Герб митрополита Сильвестра Сембратовича (пол. Sylwester Sembratowicz; 3 вересня 1836, Дошниця, Західна Лемківщина – 4 серпня 1898, Львів) – єпископ Української Греко-Католицької Церкви, кардинал Католицької Церкви, а з 5 травня 1885 року Митрополит Галицький, Архиєпископ Львівський та Єпископ Кам'янецький, предстоятель Української Греко-Католицької Церкви.

Герб графа Станіслава Марціна Скарбека (пол. Stanisław Marcin Skarbek, 20 листопада 1780, Обертин – 27 жовтня 1848, Львів) – відомого землевласника і мецената, який за власні кошти побудував у Львові театр свого імені, нині це Національний академічний український драматичний театр ім. Марії Заньковецької. Також був засновником Доброчинного інституту для сиріт та убогих у Закладі.

Герб міста Коломиї 1849 - 1938 рр. Місто відоме з середини XIII століття, як центр видобутку солі.

В 1772 році після першого поділу Польщі Коломия відійшла під владу Габсбургів, а за новим адміністративним поділом 1781 року ввійшла до Станіславської округи. До 1939 р. Коломия стає другим після Львова центром культурно-громадського життя Галичини.

Література

1. Братковський Р. Перша вистава української штуки і промислу у Львові. Наукове товариство ім.. Шевченка, – Львів, 1905.
2. Вистава домашнього промислу в Коломиї під протекторатом їх ц. к. Високости Архикнязя Кароля Франца Йосифа і Архикнягині Зити в днях 21-30 вересня 1912 року: Каталог. – Коломия : Накл. виставового комітету з друк. А.В. Кисилевського і С-ки, 1912.
3. Каталог етнографічної вистави Краєвої у Львові 1894.
4. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848-1914. – Львів: Накладом власним з друкарні о. Василіян у Жовкві, 1926. http://iq-test.org.ua/css/i/alphabet.png4. Літературно-науковий вісник, Львів, 1905р. річник VIII, том XXIX.
5. Літературно-науковий вісник. – Львів, 1905р. річник VIII, том XXIX.
6. Лукіянович Д. Вистава домашнього промислу в Коломиї / Денис Лукіянович // Неділя. – Львів, 1912. – Ч. 38-40
7. Островський Григорій. Сім'я Шкрібляків. Документальна оповідь. Жовтень щомісячний літературно-мистецький та громадсько-політичний журнал спілки письменників України. – Львів, «Каменяр» № 10 (528) жовтень, 1988.
8. Родина Шкрібляків: Альбом/Авт. - упоряд. Р.В. Захарчук-Чугай. – К.: Мистецтво, 1979. – 99 с., іл.
9. Станкевич М. Українське художнє дерево XVI -XX ст. – Львів: Національна академія наук україни, Інститут народознавства, 2002. – 480 с., іл.
9. Труш І. Про мистецтво і літературу. Збірник статей / Авт. – упоряд. Г.Островський. – К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1958. – 130с., іл.
10. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX ст.: структурування, методологія, художні позиції. – Львів: Українські Технології, 2005. – 528., іл.
11. Шухевич В. Гуцульщина. Наукове Товариство ім. Шевченка, – Львів, 1901.

Андрейканіч Андрій
МАРКО МЕГЕДИНЮК

Дизайн та верстка
Андрейканіч А.І.
Коректор
Козар Л.С.

Підписано до друку 5.03.2017. Формат 60х84/12.
Гарнітура «Tahoma» Умовн. друк арк.18.29.
Наклад 500 прим. Зам № 3477

Віддруковано з готових оригінал-макетів у
Cyfrolab.com